

allegantur quod habens licentiam eundi vel aquam ducenti per alium fundum, vel scelas, vel clivos faciendo in fundo serviente, potest arbores incidere, tamen fodere, explanare fossata: & similia facere, ut commode servitute uti possit. Si ergo hoc facit, non potest de domino dato accusatari, secundum Flo. in d. l. s. iter. quod not. quia est quotidianum, & utile & quod ego intelligo, etiam si sit incommodum domino praediti servientis, respectu incisionis, vel explanationis, aut fossae: qui illa sine aliquo damno fieri non possunt. Sed si fieri incommodum domino praediti servientis in eundo, vel aquam ducento, tunc praediti congregare amicos qui ipsum adjuvent ad hoc & illi non punientur fieri nec ille principialis, & dicit de hoc esse glost. not. & sing. in l. ex fundi. de vi & vii armis. licet glof. in l. Gracchus, C. de adu. videatur requirere, quod congregati sint tales quibus ille congregans possit precipere, ut sint filii, vel servi, & istam partem quod non punientur, tenet Jacob. de Bur, & Paul. de Calte. in d. l. refectio. & alias obiqni in civitate mea. Venerosi: ubi est statutum, quod si frater vel maritus, vel pater reperit aliquem cum forore, uxore, vel filia male conversantem, possit cum impunè occidere. Nam quidam sciens unum male conversari cum sua forore congregavit duos amicos, & occidit eum. Dixi, quod tam frater, quam etiam sui socii debeant absolviri, per d. l. refectio. cum his qua supra dixi. & per curiam judicatum fuit: quod perpetuo tene menti.

Licer * si dubium, nunguid in his casibus ille, qui potest aliquem occidere, & possit alteri hoc mandare ita a quod ille mandatarius non teneatur? & Bal. tenet idem scilicet, quod mandatarius occidens non teneatur, in l. Gracchus C. de adulte. & de hoc est glof. sing. in d. l. cum fundum in vers. postea, in princ. secundum letit. primam

lam ille, cui servitutes debentur, sed etiam fabri sui & magistri ad hoc necessariae ut ex text. not. in d. l. refectio. nis, eti resisteret illis, videris dominum no prædi dominantis resisteret, text. est notab in l. offa. §. fin. de relig. & sumpt. fin. secundum Paul. de Calte. in d. l. refectio. est argu. secundum Paul. de Calte. ibi.

Quod * si ex forma statuti licitum est aliqui vindictam lumere de eo, qui ipsum offendit, sit sibi licitum congregare amicos qui ipsum adjuvent ad hoc & illi non punientur fieri nec ille principialis, & dicit de hoc esse glof. not. & sing. in l. ex fundi. de vi & vii armis. licet glof. in l. Gracchus, C. de adu. videatur requirere, quod congregati sint tales quibus ille congregans possit precipere, ut sint filii, vel servi, & istam partem quod non punientur, tenet Jacob. de Bur, & Paul. de Calte. in d. l. refectio. & alias obiqni in civitate mea. Venerosi: ubi est statutum, quod si frater vel maritus, vel pater reperit aliquem cum forore, uxore, vel filia male conversantem, possit cum impunè occidere. Nam quidam sciens unum male conversari cum sua forore congregavit duos amicos, & occidit eum. Dic. quod tam frater, quam etiam socii socii debeant absolviri, per d. l. refectio. cum his qua supra dixi. & per curiam judicatum fuit: quod perpetuo tene menti.

Licer * si dubium, nunguid in his casibus ille, qui potest aliquem occidere, & possit alteri hoc mandare ita a quod ille mandatarius non teneatur? & Bal. tenet idem scilicet, quod mandatarius occidens non teneatur, in l. Gracchus C. de adulte. & de hoc est glof. sing. in d. l. cum fundum in vers. postea, in princ. secundum letit. primam

de vi & vi. ar. idem Bal. tenet contrarium in c. 1. vers. & hoc facit ad q. in titul de pace jura. firmar. in ijsb. fin. per l. servus si habe. de statu libe. ibi, pater duxaxat, &c. idem tenet Ang. in d. l. Gracchus, & ibi Salic. inclinat in istam sententiam, licet dicat se dubitare, idem tenet etiam Ang. de Aret. in suo maleficio, in glo. che mai aduersa lo mia doma. in 6. col. ver. quid si pater vel maritus. Hanc questionem non determino: quia non est materia nostra, sed est dubia fatis, sed vide tex. in l. s. quis in gravi. §. 1. & ibi per Ludo. Pon. ff. ad Sylla. Ita ille cui debetur servitus, potest deprimitre, & elevate locum servientem, ut commode servitu te uti possit, si sibi necessarium est, nisi alterum cum sit, ut est text. in d. l. refectio. ff. communia prædi. vel nisi hoc sit cum magno incommodo domini prædi servientis, & hoc modo potest intelligi, l. 1. §. fin. de rōis & l. 3. §. penul. ff. de iure, aliisque privato.

12 Sed * cuius expensis talis refectio, vel depressio, aut levatio fieri debeat, Dic regulariter expensis ejus, cui servitus debetur, sed nullus in servitute oneris ferendi, ut est text. in l. & si ferre ff. si serv. vend. & ibi per Barr. & Dd. de quo dic. ut dicam plenus infra, de servitute oneris ferendi. Cetera circa materiam istam vide quæ dicam in speciebus servit.

ADDITIO.

a Occidere. Adde Alex. conf. 141 in 1. col. §. 3 pro hoc in 2. vol. & in 1. vol. conf. 160. in 3. col. ubi ponit, an, & quando fit licitum occidere, & quomodo, & qualiter probetur defensio. & an requiratur, quod non potuerit aufugere.

CAPUT XXIV.

Quando, & qualiter, & quomodo servitutes amittantur.

1 Res propria nemini servit.

2 Servitus an extinguatur, quando sive fundus servitus uni, vel omnibus sociis prædi dominantis, omniibus sociis, vel uni particulari acquiritur.

3 Emphytuta, vel vasallus si funde emphyt. vel feudatario servitatem imponuerit, & postea emphytentis vel feudum finitari, servitus impositio extinguitur.

4 Prescriptione solliciti non uendo regulariter servitutes amittuntur.

5 Decimation in prescriptione, & in aliis rebus ecclesiasticis, an temporum duplicito, de quibus in iure, locum habeat.

6 Prescriptio servitutis an contra ignorantem se jus servitutis habere, curat.

7 Jus canonican & civile quo ad prescriptionem an differant.

8 Accusatio vel requisitus de criminis si fiat, quod certo die, vel loco commissum dicitur, si de alio die, vel loco probetur, nunquid ad condonationem sufficiat.

9 Actione iniuriarum si agam, quia percussisti me in facie cum pugno, & de percussione in spatu pugnae probetur, an absolutione sequi debet.

10 Inquisitio, vel accusatio cum sanguinis effusione si probata fuerit & simplex percussio probata sit an condemnatio de simplici percussione sequi debet.

¹¹ Via si aliquibi occupata reperiatur: ita quod per eam transire non possit: an sine pena per vicini fundum iuri possit.

Decimo & ultimo principaliter dicendum est de ammissione servi-
tutis videlicet quando, & qualiter, &
quomodo servitutes, amittantur. Et
primo servitutes omnes amittuntur per
confusione, si idem utriusque præ-
dii servientis & dominantis dominus
eile ceperit: unde si predium tuum
michi serviat, & ejus dominium in so-
lidum acquisiverit, vel tu in solidum
nactus sis dominium fundi mei; extin-
gitur vel confunditur servitus, text.
et in l. 1. quemad. serv. amit.

1. Et ratio hujus * decisionis collig-
tur ex illa regula quod res propria ne-
mini servit, leg. utr. frui, si uirfici, pe-
statu, & leg. in re commun. de servitut.
urban. præd. & in l. proprium, & leg.
quidquid. 10. communia pred. secus si
communicant tibi predium meum
pro parte vel tu communicares mili
predium tuum pro parte: quia tunc
servitus non extinguitur, l. ut pomum,
§. 1. de servitut. Item extinguitur ser-
vitut, si a foco prædii communis do-
minantis communiter emittit fundus
serviens, text. et in leg. si communus fun-
do, de ser. rustic. pred. & est ratio quia
pater utriusque Domini in utroque fun-
do esse incipit, ut ibi dicitur: & sic
notatur, quod sicut quando fundus
tuus debet servitutem fundo meo, si
Dominus fundi tui efficiet, & sic uter-
que efficietur meus in solidum, quia
res mea non potest alteri mea servire,
ut dixi. Item si fundus dominans est
communis inter te & me pro indiviso:
potesta fundus serviens similiter effi-
citur communis inter nos, extinguitur
servitus, ut d. l. communis fundo, quia

quod juris in una persona, idem in
duabus arg. l. que de rosa de rei, vend.
secus si proprio meo fundo, & prop-
rio meo unus, & idem fundus tertii
serviar, & ipsum in communi emerit:
quia tunc servitus remanebit quo-
nam proprio fundo servitus deberi
potest, etiam per communem, ut est
text. in d. l. si communis fundo, de ser-
v. rustic. pred.

Et * circa istam materiam, quando
unus fundus serviens acquiritur uni,
vel omnibus locis prædii do-
minantis vel quando acquiritur uni
particulari, an extinguatur servitus,
vide gloss. ordin. que plenæ distinguit,
in d. l. si communis fundo, & ibi per
Dd. & gloss. in l. si unus ex sociis, §. 1.
versic. placet de servit. rustic. & ibi per
Dd. & per Azon, in summa C. de ser-
vit. amittitur servitus, qui bene di-
cunt in omnibus, excepto eo, quod
in quantum faciunt differentiam, ut
voluit gloss. in d. l. unus ex sociis, in-
ter redemptiōem & communionem.
Nam est distinguendū solummodo,
an Dominus vel dominus prædii do-
minantis efficiantur Domini prædii
servientis: & tunc extinguitur ser-
vitut, quia non superest, in quo possit
remanebit: fin vero pro parte, & tunc
durat, & non extinguitur: qui sup-
petet alia pars, per quam servitus
retinetur, ut d. l. pomum, §. 1. de ser-
vitut. Item si haeres imponit servitu-
tem fundo alieni sub conditione legato,
extinguitur servitus adveniente
conditione, ut est text. in l. is cui via
l. 1. §. heres, quemadmodum servitus.
amit. Et ratio est, quia finito jure da-
toris, finitur jus acceptoris, ut l. lex
vestigali fundo, de pig.

Et ideo si * emphyteuta, vel va-
fallus imponens servitutem fundo
emphyteutico vel feudatario, quod
potest,

Accus. in d. l. final. & Bart. & Bald.
& ibi communiter Dd. sequuntur. &
Innoc. in d. cap. de quarta, circa princip.
dum istam opinionem ultimam ponit juxta
gloss. not. in l. quia filium, §. Sabina,
ff. ad Treb. & per not. per Bald. in au-
th. ex testamento, Cod. de collat. ubi di-
citur, quod ultima opin. Innoc. in du-
bio est tenenda, & hanc opinionem ego
etiam sequor ultra in d. l. fin. Bald.
etiam ibi allegat rationem: quia cum
vicennium sit tempus à lege duplica-
tum, non debet ulterius duplicari, ne
sit duplicatio duplicationis, & pro
hoc ego adduco, quod dicitur in simili,
quod retrocurio retrocutions non
admittitur, secundum Bar. in l. post le-
gatum, in princip. in pen. col. in fin. sed
circa predicta duo, de his quibus ut
indig. Et sic nota quod ista duplicatio
temporum non habet locum ultra tem-
pus decimalis, vel vigesimalis, & sic
non habet locum in prescritione 30.
vel 40. annorum, ut est gloss. not. in
dic. leg. cum notissimi, §. final. de pre-
script. 30. annorum, nec habet locum
in praetatione annua, ut vult etiam
eadem gloss. ibi, quam sequentur Dd.
& Flor. in dic. leg. si sic, §. 1. que-
admodum, servit. amit.

Sed nunquid * ista duplicatio tem-
porum habeat locum in prescritione
decimali, & in iure eligendi, vel in
obligationib. quæ sunt omni anno se-
mel in die dedicationis, vel festivitas
alicujus Ecclesie, vel in servitut. quæ
recipiuntur ab aliquo vide de ipsis om-
nibus per Inno. & Canonift. in d. cap.
de quarta, de prescript. & per Flo. in
d. leg. si sic. Et super isto articulo de
duplicacione temporis, in praefabri-
ca servitute, sic videtur concluden-
dum: quod aut est servitus continua
sunt aliquo tempore intervallo ex
fonna

forma constitutionis, videlicet: præmitto quod tu possis ducere aquam vel continuo, vel quandocunque vis, per fundum meum, & ista præscribitur longo tempore, videlicet 10. annis inter præsentes, & 20. inter absentes, t. sicut, ut C. de servitu. Aut servitus continuam causam non habet fin intervallo: immo discontinuam ex forma constitutionis servitus: quia habet intervallo, ut puta, quia non est semper licet ducere aquam, velire: & tunc aut habet intervallo annum vel mensum, ut puta constituta est servitus, ut æstatim tantum ducatur, vel uno mense tantum in anno, vel alterius anni, vel alterius mensibus, & tunc quia tempus concrenum, non habet duplicatum tempus, ut d. l. si sic, scilicet ut inter præsentes requirantur 10. anni, & inter absentes non duplicitur: quia sufficiunt anni 20. ut supra dixi. item si habeat intervallo quinquennii, triennii, vel biennii, aut non temporum, ut quia omni quinquennio licet una die vel pluribz, gestare vel ire, ut ex text. not. in d. l. p. in princ. C. de servit. idem in septimanâ, ut halteris septimanis licet vel ire, vel aquam ducere, vel una die in septimanâ, ut est gloss. not. quam Dd. sequitur in d. l. sic. in fin. in verbo. quidam quenadmodum servit. amitt. & eam sequitur etiam Nico. de Matt. & Abb. Sicul. & etiam Dd. Canonist. in d. cap. de quarta de prescript. Ex quo not. quod hie servitus habens causam discontinuam, non præscribitur longo tempore regulariter: sed requirit tantum tempus, in cuius contrarium memoria non exsistat, ut habeatur in l. servitutes 24. de ser. & dixi plene in 8. q. pr. rame petetur per non, alium longi temporis, secundum ea quæ supra dixi. Aut ser-

vitus habet intervalla dietur vel horarum, puta alternis diebus, aut die tota tantum, aut nocte tantum, aut alternis horis, vel una hora quotidie quis servirute uti potest: & tunc quia istud reputatur quotidianum, & una servitus scilicet habens causam continua, peccide ac si intervalla non haberat, non utendo amittitur tempore constituto, scilicet longo, videlicet 10. ann. inter præsentes, & 20. inter absentes: nec sit aliqua duplicatio temporum, ut est text. cum gloss. in d. l. si sic.

Sed * nunquid ista præscriptio curat contra ignorantes b se habete b jus servitutis? Licas quod sic etiam si non possit aliqua negligientia impunit, ut est text. in l. si pariem. §. 1. ff. quenadmod. serv. amitt. & l. & Atilicinus 35. de seru. r. f. p. Sed propter istam ignorantiam in integrum restituuntur ex clausula si qua mali iusta causa esse videbatur, ut l. 1. ff. ex quibus cas. majo. sicut quando fuisse impeditus aliquo justo impedimento, ut d. l. & Atilicinus, ut no. gloss. in d. l. si sic. in fin. & idem not. gloss. in d. l. & pariem §. 1. in ver. non uendo, & gloss. in d. l. si sic. loquitur per verbum, forte, dicens, de exequitate forte per restitucionem subvenitur. Et inde dixit, forte, quia d. l. & Atilicinus, in qua se fundat, loquitur, quando fuisse impeditus tali impedimento, adversus quod sibi consulere non potuit, quia sibi exaruit. Sed quando impeditus propter suam ignorantiam per diligentem inquisitionem potuerit sibi providere, idem non videbatur subesse tanta æquitas, & propterea gloss. determinat idem, sub dubio forte, & est multum no. & semper allegatur, & pro ea provideat, l. fin. C. de prescriptione. long. tempora.

curare

curret etiam contra ignorantem, quia succurrunt ignoranti per restitucionem in integrum, ex clausula generali: & ita tenet singulariter Bartol. in l. 1. §. si quis autem de iiii. a. n. que priva, & Paul. de Cast. in d. l. si sic. in fine, & in d. & Atilicinus, & idem tenet. Specul. in tit. de prescriptio. ib. ver. sed pone colom. & Canonista idem, in c. vigilanti de prescription. Et hoc perpetuo tene menti pro illis, contra quod currit præscriptio longi vel longissimi temporis, vel ex forma statuti: quia si fuerint ignorantes, habent beneficium restitucionis in integrum ex clausula generali, in quadriennium à die scientie, juxta l. fin. de tempor. in integrum ref. & hoc vult Bart. singulariter in d. c. si quis autem, & in l. 2. ad fin. C. si adversus vendit. Paul. de Cast. id d. l. si sic. & in d. l. & Atilicinus, & Fulg. in Luris ignorante, ff. de iur. & fact. ignor. in l. senatus, de offic. pra. & Abb. Sicul. in d. c. vigilanti, quod no. quia sapè contingit in facto. Et predicta, quod per non usum perderatur, & præscribitur servitus procedunt in servitutibus rusticis, focus in urbanis, quia in istis non sufficit nisi servitudo non usum, sed requirit etiam quod tu prætesti mihi impedimentum, ut l. hoc autem iura de serv. urb. præd. secundum gloss. pen. in fin. in l. si sic. quenadmod. serv. amitt. idem tener Inn. Aut de But. & Canonista in d. c. de quarta de prescript. qui dicunt quod est differentia inter rusticam servitatem & urbanam, in hoc, quia rusticæ perditur longo tempore non utendo secundum ea quæ supra dixi, urbana vero per longum usum non perit, sed ita demum, si vicinus uscipebat libertatem, velut si ades tue ædibus meis serviant, ne tua alius tollantur, de luminibus meaurum officiant, in hoc enim casu si ego per sta-

tutum tempus fenestræ meas præfixas habuero vel construxero, ita demum jus meum amitto, si tu per id tempus alioquin si nihil feceris, retinco servitatem ut haec probantur, in l. hac autem iura de servu. ub. pred.

Et adverte, quia hie Inn. in d. c. de 8 quarta, dicat predicta procedere secundum leges, idem tamen eis ut secundum canones quia in hoc Canonista non repetiuntur contrarium disponere, nisi respectu Ecclesiæ, contra quam non præscribitur, nisi statio 40. annorum, unde in fonte Ecclesiastico, & in tenor Ecclesiæ prædicta servabuntur ad unguem, secundum Abb. Sicul. in d. c. de quarta ad fin. Sed certe nec quantum ad Ecclesiam, est differentia inter ius Canonicum & civile: quia utroque iure idem est quoniam in rebus immobiliis contra Ecclesiam non currit præscriptio, nisi 40. au. non de iure Canonicæ, d. c. quarta, & de iure civili, in amb. quas actiones, de sic. Ecl. sed in uno tantum regulariter est differentia, quantum ad præscriptio- nem inter ius Canonicum & civile: quia ius civile admittit præscriptio- nem cum mala fide, ut d. l. si quis emplor. Cod. de prescript. 30. ann. quod ius Canonicum non amittit, vi c. fin. de prescript. & in regula, possessor male fides, in s. & not. Abbas in d. c. de quarta, in 8. column. in princ. In hoc tamen ei standum juti Canonicæ, quia est materia peccati, si habeatur in c. novit. de judic. & not. ind. c. fin. licet gloss. ibi aliter dixerit, & sic in effectu inter ius Canonicum & civile nulla videtur esse differentia regulatiter in materia præscriptionis, & maxime quantum ad propositum præscribendæ servitutis, unde propter hoc tene omnia quæ supra dixi obser-

I vand

vanda esse, tam de jure Canonico, quam civili & tam in iuris Ecclesiasticis, quam in iuris imperii. Item qui uititur servitute alio tempore, quam sibi debeatur ipsam per non usum longi temporis perdit: & ideo si si qui noctu nam habet aquam & interdum per constitutum tempus ad amissionem, usus fuerit diuturna, amittere nocturnam servitatem: quia ea non est usus. Idem est in eo qui certis horis usus fuerit nec illa parte earum horarum, qua illa servitus debeatur, ut est text.

in l. se communem, §. quemadmodum, servitus, amittit.

Idem si cui via actus debetur:

ut vehiculi certo genere uteretur *juxta l. servitum 4. §. 1. de servitio & alijs generis usus fieri super tempus constitutum, servitatem amitterit, text. est in lego is cui via. 11. in princ. jnclus. gloff. in vers. quemadmodum servitutes amittit. Iecus si quis exercitat plus juris quam habent, non perdit jus sibi competens: quia qui facit plus quam debeat, dicitur facere id ad quod tenetur, & ideo qui amplius oneri quam licuerit vexerit, magis & plus quam aliud fecisse videtur: & si latore itinere quis usus esset, aut si plura jumenta egerit, quam licuerit, aut aqua quis immiscerit aliam, in omnibus istis casibus servitus quidem non admittitur, sed conceditur plus servitutis habere quam pacius fuerit, text. est in d. l. is cui via in princ. concordat. l. si eo loco, §. 1. si serv. vend. ubi dicit, quod si quis latore via vel angustiore usus est, servitatem retinet, sicut si aqua, ex qua ius haberet utendi, alia admixta usus est, & etiam dixi supra in 8. q. princ. ad fin. Et hæc iura allegantur quod diversitas in tempore diversificat in substantia: & sic facit reputari diversum. Idem si est diversitas in loco: ut no. in l. Pantonius, §. regi*

perduellionis, de acq. hered. & habentie plene per Batt. in l. denunciatiæ. §. quid tamen de adul. Iecus si differet secundum plus & minus: quia tunc non dicitur differre in substantia, nec diversum reputari quod est utile ad multas questiones.

Prima est, * si fiat inquisitio vel accusatio de criminis, tanquam commissio certo tempore vel loco aut probetur de alio tempore vel loco debet legi qui absolutio: non enim est probatum crimen intentum, sed aliud: & ideo de novo deber inquiri vel accusari, ut non in d. §. quid tamen.

Secunda * quæstio est, si ergi actione in iuris, quia percussisti me in facie cum fugo, & probatur de percussione in spatulis: quod non debet obtinebit etiam super probato, de qua quæst. vide no. in d. §. qui tamen, & vide plenius per Flo. in d. l. is cui quemadmodum serv. amitt. & per Bal. in l. & si severior. in 6. q. Codice de his qui no. infam. & per Ang. in repet. leg. si vacancia in 33. colum. vers. sed querens inquisitio Cod. de bo. vacan. lib. 10. Sed istud fallit in tribus causibus notabilibus. Primo, quando locus vel tempus non est variabilis, quia est impossibile, quod sit nisi unum exemplum in homicidio eiusdem hominis: quia tunc licet non probetur locus vel tempus in accusatione deducatur, sequi debet condemnatio ex quo locus vel tempus non alterat ipsum factum vel praenamis nos. singul. Ang. in d. l. denunciatiæ. §. quid tamen de adul. Secundo fallit quando inquisitus fuisset consilii delictum ut not. idem Ang. in d. l. si vacancia, de quo vide etiam per Bal. qui videtur alterius dicere in quoniam in fin. de his qui no. infamia. Tertio fallit, quando in inquisitione ester clausula,

quæ

que communiter per bonos latroneculos solet apponi: videlicet super quibus omnibus, & singularis procedere intendit simul, & divisum, omni meliori modo quo potest, &c. ut not. Baud. in d. l. & si sever. & Flo. in l. in delictis, §. si deracula, in fin. de noxali. & Angel. de Act. in suo maleficio, in gloss. super quibus omnibus & singularibus, in fin. & vide omnino Baud. in l. 1. in princ. ult. column. pen. charta. C. qui accusa. quod bene nota.

10 Tertius * est quæstio, si formata est inquisitio, vel accusatio cum effusione sanguinis, & probatum sic simplex valvis, vel percutio, non debet sequi absolutione, sed condemnatione de simplici percussione: quia tunc est secundum plus, & minus, & idem tu dicas in simili quæst. Item si ad plura prædia non communis per eundem rivum aqua dicatur, dicuntur plures servitutes, & si unus statuto tempore ad fundum suum aquam non duxerit, servitutem amitterit: nec per cæteros qui duxerunt, servitus sua retinetur: quia ne dixi, plures sunt servitutes: nec quod unus perdit alteri accrescit, ut est text. in l. aquam in princ. quemadmodum. servit. amitt. quod intellige, quando utens fuisset usus sua die tantum: Iecus si unus fuisset tam sua die, quam alia die, quia poterat alius duceret: quia tunc acquirit jus longo tempore, secundum Paul. de Cast. ibi, & bene: Iecus si duceretur aqua ad unum prædiuum communia: quia unus ducedo retinet pro omnibus, ut est text. in d. l. aquam §. 1. Item si is qui habet haustum aquæ, si per tempus statutum aquam non haustit, haustum servitutem amitterit, ac etiam ita ad fontem perdit, ut est text. in leg. L. bco. si quemadmodum servit. amitt. Item si stolidi immittendi jus habebam in arcum tuam, &

Quod * si reperiatur aliquibi via oe cupata, ita quod per eam transi non possit, quod quis potest ire per fundum vicini, non panieret de ingressu, & hoc tenet glo. exprefse per illam text. in d. l. comm. leges, in gl. fin. in fin. debet tamen ire civiliter, per l. sciu. 9. ff. de serv. & vicinius debet dare viam aliquo pretio constituto à fisco, vel deputato, sed non servatur, secundum gl. in d. l. si locus, in fin. & venum dicit, quod non servatur, quod intellige in via publica sed in privata debet præstat pretium à privato eam petente, per l. si quis sepulchrum, de relig. & sumpt. fune secundum Paul. de Cast. in dict. §. fin. quod tene menti perpetuò, quia quotidianum.

ADDITIO.

a. Per præféri. Quomodo ius servitutis acquiratur per præscriptionem, & quanto tempore, vide Alex. in 1. vol. cons. 113. per totum, & vide in 3. volum. cons. 46. in ult. col. in fin. & an præscriptio impeditat currere propter peletem, vel guerram, vide Corn. in 4. vol. cons. 92.

b. Contra igno. Quod præscriptio currat contra ignorantes, vide Alex. in volum. cons. 7. in 1. colum. & in 2. volum. cons. 170. in 4. col. & an ignorantia juris causeret bonam fidem probabilem ad præscriptionem, vide Corn. in 2. vol. cons. 147.

c. Via publica. Quomodo intelligatur verbum, juxta vias publicas, vide Alex. in 4. vol. cons. 7. in 1. col. §. fin. & quasi per totum consl.

CAPUT XXV.

De speciebus servitutum urbanarum.

1. Species servitutum urbanorum prædiorum quo sint.

2. Servitus non est ubi quis nil concedit, aut permisit in suo, exceptis casibus a legibus constitutis.

Expoſimus haec tenus de generibus servitutum, & de his quæ omnibus servitutibus, & prædictis rusticis, & urbanis simul convenient: nunc superest, ut hoc libro 1. de urbanis tantum servitutibus, & de ipsarum speciebus videamus.

1. Species * servitutum urbanarum a sunt plures, altius tollendi, & officiencia

di luminibus vicini, aut non extollendi. Item stolidicidii averterent in tecum, vel arcum vicini, vel non avertendi. Item immiteendi tigna in partem vicini. Item projiciendi, & protegendi. Item etiam est servitus, ne prospectus officiatur. Item servitus luminum, &c. his similia: ut est text. in l. 1. & 3. de serv. urb. pred. Item servitus est, ut prospectus praestetur: ut l. innen. eodem sit. & nos. Azo in summa. de serv. §. sin. autem. Item ostendit ferendi, ut vicinus nostra vicini sustinet, l. cum debere columsam, de serv. urb. pred. Inſt. de serv. §. item prædiorum. Item itineris, seu aditus: ut l. servitutes, §. si domu, de ser. urb. pred. & liter. communia præd. Item ubique qui quis concedit, vel promittit aliquid pari, aut non facere in fundo suo urbano: vel me faciente non prohibere pro alio urbano fundo meo, ubi de jure pati, aut facere non tenetur, vel me facientem prohibere posset, dicitur esse servitus urbana: quia ædificis inhabet: ut probatur in l. quies 15. in fin. de servitus conjuncta l. & forte §. etiam si ero. vend. & l. 1. communia præd. & Inſt. de servit. urban. pred. cum finit.

Sed ubi * quis nihil concedit, aut permitte aliquid in suo: regulariter non est servitus, nisi in calibus in quibus ab ipsa lege constituta dicitur, quando areæ vicini non habent, aliunde venum, nisi ex illa parte, ut est casus singularis in l. fin. Paragrapho primo, Codice de servita, & dixi supra in 8. question. princip. ver. ultim. ad de singulari, ac etiam sic est in agri natura, quæ est, semper inferiorem superiori servire: ut est text. in l. 1. Paragrapho denique ager, de ag. pl. ar. & illa est quasi servitus: ut text. in d. l. 1. §. fin. & nos. gloss. in d. l. 1.

d. l. 1. §. denique ager. Sed quoniam servitutes urbanæ dicuntur, quando debentur à prædio urbano, alteri prædio urbano, vel à rusticis, ut dixi supra in 4. divisione principali servitutis servic. sed quomodo cognoscatur, & adiuvius inhabent, ut supra proximè dixi, id est singulis prius dictis servit. nominatis per ordinem declaratis, postea secundum statutum urbanæ edifici domum figurando pro meliori ordine, & clariori doctrina, ut vicinus urbanus servitutes declarare conueniunt: in qua quidem domo, si quid fieri potest, aut non potest, declaramus, de solo, aut area ejus primam exponendo, deinde de pariete, five muro, de stolidicidio, five techo, de oſtio, five porta, de aditu, five itinere, & introitu, de clauſtro, seu concavi, seu portico, de penit, de curia, de puto, & ciftena, & de lavello, & de cloaca, de fistula, de fornace, de fornello, de balneo, five flinpha, de furmo, de scala, de solario, de tigno injuncto, de onere ferendo, de ponticello, de maniano, de fencilla, five balcone, de camino, de necessario, five loco communis, de celeratio, & aquarolo, five canali, de aquæ proœctu, & aqueductu, & aliarum rerum, de picturis, de crustationibus, & armatura que machina dicitur, de stabulo, & sterquilinio, de macette, de lapidibus, de tignis, de fovea, & arboribus, & ultimo de sepulchro videbis.

ADDITIO.

2. Servitus urbanor. Adeo Alexand. in 1. volum. consil. 142. in 1. colum. & quomodo ius servitutis acquiratur, cons. 113. & quando intelligatur de servitute præfensi, & quando de futura, habes consil. 18. in 3. col.

CAPUT XXVI.

De servitutibus altius tollendi, & officiendi luminibus vicini.

1. Servientes urbane quedam sunt affirmative, quedam negativa, rusticæ autem omnes affirmative sunt, ut ire, agere, &c.

2. Domum multum deletabile non habere, vel ut vicinus suam altius elevet, quomodo nostra interset.

3. Jura prediorum non solum servitutes existunt, sed etiam libertates.

Icamus itaque primò de servitute altius tollendi, & officiendi luminibus vicini, aut non extollendi. Et secundum veram opinionem ista sunt duæ servitutes. Una est altius tollendi, & officiendi luminibus vicini: id est, quod quis necatur ad altius tollendum, & officiendum luminibus vicini. Alia est, altius non tollendi: id est, quod non possit altius tollet, ut teste cum gloss. in leg. 1. de servit. urban. prædior. Insufficiens, de action. Paragrapho aque, in versic. ades tuas tollendi in fine.

Ex quo nos * quod servitutes urbanæ quedam sunt affirmative, quedam negativa, sed rusticæ omnes sunt affirmative rantum, ut ire, &c. ut nos. gloss. in dic. leg. primo in versiculo officiendi, in principe, quam Dd. ibi sequuntur. Et si dicatur, quomodo potest dici mihi debet servitus, & vicinus altius tollat, & mihi, 13 seu

seu luminibus meis officiat? immo ista videtur esse libertas vicini, & servitus mea passivæ. Nec videtur posse dici, quod mihi servitus debeatur: ex quo mihi, & prædio meo non prodest, immo nocet, ut *lege quoties decimagenda in principio, de servitutibus*. Respondeo secundum glossam quam Bartol. ibi sequitur, & communiter Doctores, *in dicta lege prima, in versiculo & officiendi, ibi vel tertio dicitur de servitutibus urbanorum prediorum*, quod licet hoc nocet luminibus meis, & pro hoc non possit dici mihi debita servitus actiæ: tamen potest in aliis mihi expedire: ut quia plures homines veniebant ad me, & faciebant expensas.

- ² Ex quo ne quod * aliquando interficiat nostra, non habere dominum multum delectabilius propter amicorum concussum, qui sunt causa magni sumpræ: sicut si pessime vidi evenire habentibus pulchras domos cum viridariis. Sed Barthol. *in dicta lege prima*, declarat etiam aliter quomodo potest nostra interficere, ut vicinus altius elevet dominum suum: & pone exemplum propter ventum, scilicet ne dominus mea sentiat veitum: quia aliquando sum malè fatus; vel propter aspectum, quia forte transeuntes per viam possunt alpicere, si via erat alta, & dominus mea depresso: quia si vicinus est in medio, & adficet altius, euntes per viam non poterunt amplius in domino mea videre: vel mea poterit interficere, ut habeatur lumen ex reverberatione magis, quam per diecum, *lege si arbor. m. s. interdum, de servitutibus urbanorum prediorum, & notat glossa Inst. de servitutibus Paragrapho*

item pred. *urbanorum in fine in versiculo altius non tollat, in principiis*. Sed istud exemplum est bonum, quantum ad altius tollendum, non quantum ad officiendum luminibus: quia immo prodest, non officeret. Item potest poni exemplum secundum Angel. *in dicta lege prima*, ut interficiat nostra, ut noceat luminibus: ut quia erat dominus mercatoris, scilicet quæ tanto lumine non indiget, immo ei noceat: ut vidimus in apothecis mercatorum communiter, & maximè Venetiis apud Vellitorios. Item potest poni aliud exemplum, Confutatio est, vel statutum, ut nemo possit ædes suas, vel turres habere levatas, nisi usque ad certam mensuram, invite vicino: *juxta notata per glossam*, que habet de statuto Florentia: *in lege qui luminibus, de servitutibus urbanorum prediorum in lege prima, Codice de edificiis privatis*. Vicinus concessit mihi, quod possim altius tollere, & nocere luminibus suis: certè si tollerem altius, & ejus luminibus nocerem, & vicinus me prohiberet, possent agere actione confessoria, ut mihi liceat ades meas, vel tantes altius tollere, & sibi nocere: quia servitus vicino est imposita: & mihi per pactum acquisita contra statutum, vel consuetudinem: & in hoc exemplo servitus dicitur debiti actiæ volenti adficere: in aliis vero exemplis passivæ. Item potest poni exemplum altius tollendi: quia quis tenebat tollere adficium altius, & onera dominus meæ sustinet: *juxta legem eam debere columnam de servitutibus urbanorum prediorum* licet in alio nocere, scilicet luminibus meis & hoc exemplum ponit glossa Institor. de actione.

action. Paragraphe aque, versiculo ad eius suas volentes, in fine. Sed *huc opinioni* *quod jus altius tollendi & officiendi,* *fit servitus, obstat secundum Odofred.* & Ang. *in dicta lege prima de servitutibus rusticorum prediorum* *quia non repetitur servitus affirmativa* *per quam quis compellit quod aliquid faciendum lege quoties decimagenda in dicta lege prima, cum in eis versatur aut non fieri, aut pati, ut ubi supra dixi sustinendo istam opinionem dicas secundum Angel. in dicta lege prima verum esse*, quod non principaliter, sed in conseqüentiam sic, *legem eum debere columnam de servitutibus urbanorum prediorum & dicit quod credit Odofred. illa sensisse, & bene, vel secundum exemplum ultimum de onere ferendo quod supra dicta, celerrat istud contrarium, & per dictam legem eum debere colum. & legem si forte. Digestis, si servitutibus vend. potest etiam esse, quod jus tollendi & officiendi luminibus vicini, sit libertas, & non servitus, vide licet quem polle & non teneat altius tollere, & luminibus vicini officere: ut legem altius. Codice de servitutibus jus est quod dicitur libertas, & non servitus: & ita debet intelligi glossa, in lege prima de servitutibus urbanorum prediorum quæ appellat istud jus libertatem.*

Cetera circa istam servitutem & libertatem altius tollendi & officiendi de luminibus vicini vide quæ dicam in questione sequent. & plenius dicetur ex parte sive muro, &c.

CAPUT XXVII.

De servitutibus altius non tollendi.

- 1 *Servitutem altius non tollendi ille qui debet, an possit saltem altius adficere.*
- 2 *Servitutem altius non tollendi ille qui debet, an supra eam latitudinem arborem, vel adficium habere possit.*
- 3 *Servitutem altius non tollendi si mihi debetas cum hac conditio, luminibus meis officiatur, quomodo hac verba intelligantur.*
- 4 *Servitus altius non tollendi an requiratur, quod semper per vicini imponatur.*
- 5 *Statutum loquens quod nullus possit altius elevare seu tollere adficium suum, si per illud vicini luminibus nocet, an forensi liget cuius est dominus que altius tolli debet.*

Est

Est & alia servitus altius non tollendi, ut lege prima de servitibus urbanorum prediorum, & Institutione de act. Paragrapho aque. & lego altius, & lego eadibus, Codice de de servitibus cum servitibus intelligo quod de necessitate non possit altius tolli, sed si de voluntate qui nos tollat, possit tamen si vellet, juxta dictam legem altius, tunc non dicetur servitus altius non tollendi, sed libertas: sicut de servitute & libertate altius tollendi dixi super hanc questionem, Quedam questiones nihil occurunt, quae utiles sunt.

Prima est * nunquam ille, qui debet servitutem altius non tollendi, possit saltare alte ædificare. Videatur quod sic: qui verbum, altius, est comparativum: ergo alte non prohibetur. Sed dic contra: ut est text. cum gloso notata in lege loci corpus, Paragrapho penultimo in versic. altius si servitutes vend. Quoniam teneat Albertus de Ros. in dicta lege altius, Codice de servitibus ante fin.

Seconda * quæstio est an ille, qui debet servitutem altius non tollendi, possit habere arborē vel ædificium supra eam latitudinem: Et dicas breviter, quod sic, ut est textus apertus in lego ædifica, de servitibus urbanorum prediorum. & probatur in lego quod autem, eodem tit. & poteris per consequentiam etiam viridaria facere ultra eam latitudinem: ut est textus in dicta lego ædifica in final. & lego inter servitutes, versi quocumque igitur de serv. urb. & ita tenet Paul. de Castr. in d. l. ædifica. quod perpetuo tene menti, ut scias dictare instrumenta huiusmodi servitutem.

vitum prospectus vel lumimum, ne dicta lege ædifica, & lego inter servitutes, Paragrapho quocumque igitur de servitibus urbanorum prediorum & lego si arborē decima/æptima in principio eodem titulo, & adde quod dicam in sequenti questione.

Tertia * quæstio si debes milii servitutem altius non tollendi cum hac conditione, ne luminibus meis officiatur, quomodo intelligantur haec verba? Dic, quod cum illa adjectio fiat pro modum accessoriū, regulatur à principali: ut in regula accessoriū in textu, & intelligitur ne officiatur altius collendo, & ido adhuc poteris arbores ponere & viridaria habere, licet officias luminibus, quia non officiatio altius ædificando: ut est textus in dicta lege quod autem, juxta legem precedenti, versiculo velut si est de servitibus urbanorum predio. Si autem illa adjectio apponetur copulative per copulam, & ne, & aque principali: puta, promittis mei servitutem altius non tollendi, & ne luminibus domini meæ officias: tunc essent duas servitutes, & non posses ponere arbores, & viridaria facere: quia licet per hoc non facias contra primam servitutem altius non tollendi, tamen dicens facere contra secundam, scilicet ne luminibus officias: & ideo possem te prohibere, per textum in dicta lego ædifica in final. & lego inter servitutes, versi quocumque igitur de serv. urb. & ita tenet Paul. de Castr. in d. l. ædifica. quod perpetuo tene menti, ut scias dictare instrumenta suam,

suam, vel murum, etiam si officias luminibus vicini: ut est text. in d. leg. altius, Cod. de servitutib. & in leg. si eadibus ead. tit. & in leg. eam ead. & in leg. i. per. de serv. urb. præd. & habetur in leg. qui luminibus, ead. tit. & in leg. altius si serv. vend. Tu tamen dicas, quod in duobus casibus reperiatur clavis constituta ipsa iuste à lege. Primum est quando area non habetur vennum aliunde nisi per locum, in quo vicinius adificare vellet, ut est casus singular. in leg. fin. §. 1. de servit. & dixi supra, circa principiū specierum servit. & supra in 8. quæst. princip. Secundus casus est, quando per confusitudinem vel statutum efficit introducēt, quod quis non possit adificare, nisi usque ad certam altitudinem, non ultra, invito vicino: ut habeatur per gl. in l. 1. Cod. de ædific. privata. & in d. l. qui luminibus, ut dixi in servitio præcedens. & vide que dicam in sequenti questione.

Quinta quæstio * est, an statutum loquens, quod nullus possit altius elevarē, fuit tollere ædificium suum, si per illud nocet vicini luminibus, an statutum liget forensem, cuius est dominus, qui debet altius tolli: & dicas quod sic, quando istud jus est descendens ex re, ideo ligatur statuto loci, ubi res est: ut probatur in l. venditor. 13. §. si constat, commun. præd. & no. in l. an in tornu. C. de ædific. privata. & in l. cunctis populus, C. de sum. trin. & quod dixi servitute altius non tollendi, ut statutum loquens de ea liget forensem: a idem dicas in qualibet servitute urbana, vel rustica, quoniam jus servitutis descendit ex re, & rei cohæret, vol. 1. commun. præd. & Inst. de ser. §. prediorum, urb. per predicta, & per nos. in d. l. leg. cunctis populus. Reliqua circa

istam servitatem altius non tollendi vide infra de pariete, sive muro.

ADDITIO.

a *Forensem.* Forensis variis modis sumitur in jure. Vide Corn. in consil. 194. in 4. vol. & quando forensis ligetur statuto, consil. 199. in 1. vol.

CAPUT XXVIII.

De servitute sillicidii aver tendi, & sillicidii non avertendi.

1. Sillicidium quid sit.

2. A quā ex suo sillicidio supra sillicidium, vel aream vicini, an quis regulariter divertere possit.

3. Aqua sillicidii vicini, si jure servitius cadat supra dominum uecanum, vel aream per regulas, que vulgariter Cuppi nuncupantur, an facere possim quod cadat per viam unius canalis ligati, vel lapides etiam canalis existentes super ipsius cuppis.

4. Vicinus meus si super aream meam vel tecum amos mee per duos pedes servitum habeat: an ultra producere, seu excedere possit.

5. Sillicidū servitutem acquisitam habent, an possit altius tollere, vel elevarē, vel deprimerē murum, vel edificium super quo habet sillicidium cadens super dominum, vel aream meam.

6. Sillicidii servitentib. debitan si quis habet, & sublatarum facit edificium, sive corruerit, ex

- quo stillicidium cadit, an per hoc stillicidium servitus cum effectu in totum extinguitur intelligatur.
- 7 Servientem stillicidii avertendi in aream meam, si vicini habeat, quod stillicidium super aream meam per duos pedes protenditur, an ego in area adficere possum, ubi stillicidium casitate caperat.
- 8 Stillicidium cui debetur servitus avertendi in vicini aream si protendatur ultra parietem supra vicini aream per medium pedem, & casitet in aream vicini etiam per medianum pedem, vel circa: an vicinus possit adficere in illa area usque ad illum locum ubi casitat. & sic usque ad medium pedem prope murum domini praedii dominans.
- 9 Vicinus meus si habeat stillicidium domus sue eadens in fundo, vel horto meo, vel in area extra murum domus sua, verbi causa: per duos pedes, an fundas, vel area eadem, quatenus stillicidii rigor se protendat, sit vicini, vel mei.
- 10 Stillicidium antiquum habens supra aream, vel dominum meum in dubio an jure servitutis, vel dominii habere presumatur, ita quod ex eo inferius pro stillicidii rigore suum dicatur.
- 11 Dominus tua si domini mea duas servitutes debet, unam ne altius tollatur, aliam ut stillicidium edificiorum meorum recipere debet, & tibi concessero jus etiam invito me altius tollere adficiat tua: & sic remissim tibi servitutem altius non tollendi: an per hoc tibi concessisse videar, ut possit tollere quantumcumque vis:
- ita quod etiam stillicidia mea recipere non tenearis.

Sunt & alia dua servitutes urbanæ: Una stillicidii avertendi, id est, derivandi in tecum, vel aream vicini: nam posse facere cadere aquam de recto meo super tecum tuum, servitus est. Alia est servitus non avertendi stillicidii: ut est text. in l. 1. de serv. urban. prædior. sicut sunt duæ altius tollendi, & non tollendi: ut supra proxime dictum est, & intellige stillicidii non avertendi, scilicet mei in domo mea in tuam, id est, non immittendi de necessitate: quia tunc est mihi servitus: sed si intelligeretur non avertendi in domo mea in tuam, efficeret libertas, & non servitus, ut dixi de serv. altius non tollendi, & alia servitutes sunt urbanæ etiam, quando constitutum est, ut possum avertire stillicidium meum in aream tuam, que sit prædium rusticum: quia inspicitur prædium cui servitus debetur, que ab eo debet denominari: quia dignius est, ex quo est denominans: ut est text. cum gloss. in d. leg. 1. in ver. aream de serv. urban. prædior. de quo dixi supra in 4. q. princ. servitutum ver. sed quomodo cognoscatur. Cita istam servitutem stillicidii avertendi, declaramus aliquas questiones utiles, & quotidianas.

Prima questio est pro intelligentia, quid est stillicidium, & dic quod est istud quod stilar, & interdum cadit directo, & interdum non, propter ventum sed flumen dicitur quod directo cadit & maximè per dochiam, de serv. urb. præd. l. servitutis, §. stillicidium ibi, id est, pro stillicidio flumen, & est text. l. servitutis que in superficie §. §. ante ex regule de serv. urban. præd. quod non, contra multos, qui habent servitutem stillicidii per regulas, & faciunt unum canale, ad quod tota aqua stillicidii decurrat: quia non possit.

- rectum domus meæ per duos pedes, an possit ultra producere seu extenderet? Et dicas, quod non: quia in nostro magis inciperet cadere: & in alio loco caderet stillicidium, quam in quo imposita est servitus. Sed retroduci potest: quia levius in servitute nobis debita facere possumus, non acutus: quoniam certum est meliorem conditionem vicini fieri posse, determinem non posse nisi aliud nominatio in servitute imponenda mutatum sit: ut est text. not. in l. servit. que in superficie. §. stillicidium, vers. ea de causa de serv. urb. præd.
- Quinta est questio, * an habens servitutem stillicidii acquisitam, possit altius collere, vel elevarе, vel deprimerre mutum vel ædificium, super quo habet stillicidium, cadens super domo vel area mea; Dic breviter, quod elevarе vel altius tollere potest, deprimerre non potest: ut est text. not. in d. §. stillicidium, in princip. qui assignat hanc rationem. Nam levior sit servitus, quando tollitur stillicidium altius: cum hoc quod ex alto cadit, & levius cadit, & interdum non pervenit ad locum servientem, sed quando reprimitur, sit gravior servitus: id est, pro stillicidio flumen, quod declarata. Nam ideo fit gravior servitus stillicidii semper cum minus cadit ab alto, & levior cum altius cadit: quia aquæ casitatio depressa ad plura loca vi ventorum diversi non potest: sed semper casitat in eundem locum, & facit ibi flumen, & destruit aliquando aream vicini, & horum, si in eo cadit: & ideo gravius dannificat prædium servientis: sed casitatio aquæ procedens ex alto, vi ventorum quandoque ad alium quemque dicit, nec facit concursum aquarum: imo quandoque aqua

non venit ad locum servientem, & propria tunc dicitur minus offendere ipsum, & ideo meliorem conditionem vicini facere possum: deteriorem non est ita intentio, §. *stilicidium*, quem calum singulariter nos, & tene menti, quia contra decisionem d. §. dixit militare memor dom. Thom, eques de Aretio, interrogatus à Domino Paulo de Aretio iuri utrinque doctore, interrogatus in publica disputatione, quam fecit idem dom. Thomasius Padua, de quo licet rationem hanc solam allegaverit, quia fortius cadit ex alto quam depresso: potuisse etiam alia ratio allegari quia major commoditas videretur esse loci servientis, quod cadas ex loco depresso magis, quam ex alto: ergo videntur quod possit deprimi & non tolli: per d. §. *stilicidium*, in fin. quoniam si ex alto cadit propter ventum, nulla quandoque pars soli sub stilicidio remanet testa cura effectu, quia aqua cadit ubique, & sic non potest sibi in area sub stilicidio quicquam collocari, quod tutum sit ab aqua, item quia nec commode potest stat veliri per aream sub illo stilicidio, quod non esset si cadet stilicidium direcè ex loco magis depresso. Idem etiam, quia ex loco magis alto magis occupat lumen area, quam per locum depresso. Item potuerit alia ratio assignari si paries seu murus b. super quo est rectum seu stilicidium esset communis: quia quanto cadit aqua altius propter vim ventorum: taneo magis indirecè cadit: ut est tex. in d. §. *stilicidium* in princ. Et idem aqua sepius discutit per parietem sive murum, & ipsum corruptit, maximè si est paries ligneus, quod non eveniret, si aqua ex loco depresso directe cadet. Unde tollendo altius videntur facere deteriorem condi-

tionem fundi servientis, & deprimente deteriorem argum d. §. *stilicidium*, in fine.

Unde ex his patet decisio Pauli Jurisconsulti in d. l. servitutes que in superficie. §. *stilicid. de serv. urban. pred.* Et non mirandum; si dominus Thomasius vir graciissimi ingenii in eruditione, & propterea cavendum ab humani studiis acibus, publicis de quilibet: quia sunt periculosi, maximè quando quis vult ponere falcam in messem alienam, contra id quod scriptum est, in l. & habeatur, 6. q. 3. c. 1. & in c. venerabilium exir. de elect. & in Cler. pastoral. §. *rursum*, in fin. jd.

Sexta est quaestio, si quis haberet servitutem e *stilicidii* sibi debitam, & sublatum adificium, five coruit, ex quo *stilicidium* cadit, an per hoc intelligatur extincta in torum cum effectu servitus *stilicidii*? & dic quod non: quia remanet in habitu, & ideo si adificium reponatur cum *stilicidio*, idem adificium esse censor, quantum ad servitutes reales, puta *stilicidii*: licet non quantum ad personales, ut est tex. in l. servitutes que in superficie. §. si sublatum de serv. urban. pred. Et intellige, quod per istam redefinitionem servitus *stilicidii* non erit eadem verè, quia prima erat, sed restituitur ipso iure, ut est tex. in d. §. si sublatum. versic. pars. Sed non est ita in reali quaestione restituitur: & hoc probatur ex texu ibi dum dicit, ut idem intelligatur, quod verbum, intelligatur est verbum *fictio*, ut ex tex. in lego quandoque de acquirendis hereditatis & l. qui serv. de alt. & oblig. & habetur per Bartol. in l. in princip. de no. oper. nunc. per Bald. in l. quoniam. de his qui non infam. & hoc etiam probatur in leg. sit. de servit. urban. pred. & ita restitu-

& fictio, quod intelligatur idem adificium, quod verè non est, & eadē servitus procedit proper utilitatem adiūcū: ut probatur in d. §. si sublatum ibi, utilitas exigit & ita noi. ibi Angel. & Bald. in tit. de pace Constantie. in 4. col. ad fin. & intelligo utilitatem adiūcū, scilicet publicam, ut ibi ex quo sequitur, quod pro ista servitute restituta, actio directa non competit sed utilis: quia non est vere illud idem adificium, cui servitus imposita est: ut est tex. omn. gl. in ver. utilis in d. leg. si testamento & not. gl. in d. §. si sublatum in princ. quod dic, ut plene non. in l. inter sp. §. sacra. de verb. oblig. & ex hoc etiam sequitur illud, quod servitus acquista superficii, intelliguntur aquista etiam folio: quia non extinguitur destruēta vel extincta superficie, secundum Paul. de Calt. in d. §. si sublatum quod intellige cum effectu, ut dixi, & de hoc dic si habetur in l. 3. de ser. sed Bene intelligitur extincta, ut dictum est, quod au em dixi servitutem restituti reposito adificio: intellige quando reponitur in eadem specie & qualitate: alias secus quia tunc non reputaretur nec intelligeretur idem adiūcium, ut est tex. in d. l. servitutes §. si sublatum, & ratio est, quia illud quod differt in specie, vel qualitate, non potest dici idem in substantia, sed diversum: secus si habeat in le plus vel minus, quia tunc est idem in substantia, ex quo eadem substantia manet, ut pene dixi supra in decima & ut quaestio. princip. verific. & hec iura allegantur, & propterea non attendunt mutatio partium, si ut in nostro corpore dicimus: ut l. proponeretur de judic. & d. §. si sublatum inducitur ad questionem secundum Dd.

quod licet destratur monasterium, non tamen ejus privilegia destruntur: quando destratur de facto, secus si de jure: ut per Innoc. Inv. & ex injuncto extr. de nov. oper. nunc, dic ut ibi per eiusdem Innoc. in c. abbate in lit. col. de verb. sign. & per Bald. in d. tit. de pace Constantie. in 4. col. ubi etiam allegat. dictum §. si sublatum & per Floren. in l. usufruct. quibus modis usufruct. amittit que omnia notanda sunt.

Septima quaestio est, vicinus meus habet servitutem *stilicidii* avertendi in area meam, quod *stilicidium* prorenditur super aream meam per duos pedes: an ego possum adficare in area ubi casitare cōpī *stilicidium*, & in hoc text. videntur esse contraria. Nam text. in d. l. servitutes que in superficie. §. si servitus. dixit expelle quod non, & text. in eodem l. §. final. in fin. videatur dicere contrarium, sed gloss. in d. §. si servitus solvit, dicens quod adficare non possum, si nolo recipere *stilicidium*, & ita loquatur ille, §. si servitus. Sed si *stilicidium* recipere volo, tunc adficare possum, & ita loquitur d. §. final. in fin. Et ex hoc concluditur, quod dominus prædiū debentis servitutem *stilicidii*, potest adficare, dummodo *stilicidium*, seu servitutem *stilicidii* debitum non impediatur, immo can recipiat, & ita communiter Dd. transire videntur cum illa gloss. Ego autem alterius intelligo illa iura: nam text. in d. §. si servitus adi. dicit quod si adi impedita est servitus *stilicidii* non licet domino area servienti adficari, ubi casitare cōpī *stilicidium*. Item in §. fin. eisdem l. qui incipit, qui area, in princ. idem dicit, videlicet quod ille qui vult adficare in area, in qua *stilicidium* cadit, potest adificare producere

perducere usque ad eum locum unde stillicidium cadit, & sic in hoc concordant, & intelligo duos text, quod qui debet servitatem stillicidi, nullo modo possit edificare in area, ubi casitate incipit stillicidium, seu ubi stillicidium cadit, etiam adificando vellent stillicidium recipere, quia qualitas mutatur, & loci qualitas servitutem debentis inspicere, facit ad hoc quod dixi in q. preead. & hoc apter probatur per tex. in d. §. fin. propter dictiōnēm, sed & si, ibi posse, quae diversificat in factō, & in iure, ut in l. sed & si lego, in pr. ff. de peti. her. & not. in l. qui usum fructū de verbis oblig. & in c. foicitudinem, in fin. de appellatio. & ideo cum in fine ibi dicat, quod possit edificari, dum tamen stillicidium recte recipiat, presupponitur quod fecus sit in casu preecedenti: alias dictio sed & si, ibi posse diversificat principium à fine quod dicendum non est, & advertendum est, quod dicunt illa iura, nisi casitate cōspicit, seu stillicidium cadit: quia per hoc appetat, quod non debet inspici protectionem signorum stillicidi: sed locus in quo cadit aqua, five ultra five cita ut etiam probatur in l. fin. §. fin. ibi §. stillicidii vigor de seru. urb. predio. in g. autem fina. leg. servitutes in fin. qui pro contrario allegarunt potuerat alius causus diversus videlicet quod si in meo adficio cadit stillicidium vicini, supra mihi adficare conceditur, dummodo stillicidium recte recipiat, nam ibi erat adficiatum: & facilis extollunt id quod est adficiatum, quam non adficiatum: argum. ejus quod dicitur in simili, quod in habentibus symbolum facilius est transitus: ut not. in l. si non fortem §. si centum, de condit, indeb, facit etiam quod habetur in l. si unus §. paltus ne-

per

per pedem, vel si vult adificare domum per duos pedes, m. a. l. fin. multo magis debet distare ille, cuius predium debet servitatem stillicidi recipiendi, debet ergo hoc casu distare adificans murum per pedem, vel dominum per duos, non à regione vicini, id est non à termino fundi vicini, sed à folo, quatenus protendit stillicidium, & casitat, unde si stillicidium protenderet versus aream, vel horum adficiantis, & casitatis, puta per tres pedes, qui relinquentur, propter d. l. servitutes, §. si servitius, & §. final. in princ. de seru. urb. pred. etiam relinqueret unum alium pedem: & sic quatuor pedes in totum, à fundo convicini, vel si vult adificare dominum, debet relinqueret duos pedes: & sic hoc eas quinque in totum, & idem dicas in fin. & ita alias obtinui in quadam causa Verona contra quandam Episcopum de Nica. Sola. & ita fuit judicatum ex consilio trium doctissimorum Jurisconsultorum: quod no, quia fuit consideratio mera, credo quod sit verissima: maximè intelligendo, quod quatenus rigor stillicidi protendit se super fundo vicini, etenim terrenum seu solum inferius sit domini praediti dominus, ut videatur esse casus in leg. Olympico. §. fin. de seru. urb. pred. de quo dicam in sequenti q. Nam hoc casu non habetur dubium, d. l. fin. reg. Sed ut dixi, etiam illud terrenum est domini fundi servitius: puto esse idem dicendum, per ea que supra dixi, & quia ita fuit, quod singulariter tenebatur.

9. Nona * quest. convenienter sequitur, si vicinus meus haberet stillicidium domus sua sita fundis in fundo, vel horto meo, vel in area extra murum domus sue, verbi gratia, per

duos pedes, an fundus, vel area caenus, quatenus se pretendit rigor stillicidi, sit vicini, vel mei, & videtur quod sit vicini, cuius est stillicidium superius, per l. fin. §. fin. de servit. urb. pred. per quem text. ibi dicit Flot. quod stillicidia supra dominum de jure demonstrat, quantum sit proprietatis loci inferioris, & idem dicit ibi Bart. videlicet quod stillicidia quae sunt superioris, videntur quodammodo significare proprietatem loci inferioris, & idem videtur velle Bal. in cons. suo 22. quod incipit, statuto carver, quod tenens armis in domo. Sed si est istud verum, debet limitari, nisi constaret vicinum meum habere servitutem stillicidi, quia runc appetet quod istud stillicidium habetur, non propter dominium foli, quod est inferioris, sed propter servitutem appositam: quae servitus non extenderetur ad dominium foli inferioris, & hoc probatur in l. servitutes, de servi. urb. pred. §. stillicidium, ver. eadem causa ibi, quia in nostro magis incipit cadere, & §. si servitus, ibi, domino servientis area, de seru. urb. pred. Item est invidandum, nisi stillicidium fiat supra viam publicam, vel loco publico: quia locus inferior sub stillicidio, non efficitur domini stillicidi, posset tamen aliquid ponit usque ad stillicidium, ut d. l. final. §. 1. de seru. urb. pred. quam quidam intelligunt, in hoc tamen communiter servanda esset consuetudo loci, per l. an in rosum Codic. de adf. privat. & addo quod dicam infra de clauso, vel conclavi, & portici.

Sed * nunquid in dubio habens 10 antiquum stillicidium supra aream, vel dominum meam, presumatur habere jure servitius, vel jure dominii, ex eo quod solum inferius pro rigore stillicidi

stillicidii datur suum? Credo esse considerandum quis possidat locum, qui est sub stillicidio. Nam si ego dominus areae possideo illum locum inferiorem: puta si est horum ipsum ibi colo, & arbores habeo, vel certe res meas sub stillicidio, & presumatur tunc vicinus haberet stillicidium jure servitutis tantum, & locum inferiorem esse meum. Adverte ramen, quia nemini licet aedificare subetus gradiaria, quatenus rigor stillicidii, & signorum ex cetera via descendit, si stillicidii castigatio impedit possit, ut d. l. fin. §. fin. & ibi hoc non. Angel. & Dd. de servit. urb. pred. Si vero vicinus, d. qui habet stillicidium, possideret locum inferiorem sub stillicidio, tunc presumam non jure servitutis, quia stillicidium ad hoc non tendit: sed quia solum quod est sub stillicidio, suum, est, nisi illa possidet estre jure familiariatis, ut ff. de acq. poss. i. iure familiaritatis, & ideo in hoc potest esse cautus dominus areae, ut sit in possessione etiam illius partis areae, vel horum, quae est sub stillicidio vicini, & ita alias confundat cuidam amico. Sed si neque possidat, quia locus est sterilis, vel aquosus, vel aliter inutilis: & tunc distinguere, aut tempore quo fuit factum istud stillicidium, domus, vel area mea, & domus vicini erant diversarum personarum, vel iuriuum, aut ejusdem personarum, vel juris. Primo calu, quando erant diversarum personarum, & tunc illo tempore erat tota domus mea, vel autorum meorum, & non licet ab vicino immittere stillicidium, ut not. l. alias c. de servit. & ideo si immisit videtur immisisse potius iure servitutis, quam dominii, nisi aliter proberbit. Nec est aliter credendum, quod ego, vel autor meus voluntum, faciendo immisi stillici-

dium, etiam sibi concedere solum ar-
gum. l. si mihi eo tempore 20. de servie.
rust. pred. quia actus agentium non
debent operari ultra intentionem eo-
rum, l. non omnis in princ. ff. si cert.
persa. Secundo calu, quando erat
unius persona tantum, sicut sapientia
contingit, quando unus habet amplius
domum, facit stillicidium unius partis
domus cadere super alia parte: & po-
stea legat, vel vendit unam partem de
illa domo, vel si plures sunt frates ha-
bentes dominum: & postea eam divi-
dunt inter se, & uni evenit una pars
domus, quae habet stillicidium, & alteri
alia pars, quae habet aream sub stil-
licidio: & tunc dic idem, quod vide-
tur esse imposita servitus vendendo, &
legando, vel dividendo, ut sustineat
onera permanentia: & quae tunc tem-
pore divisionis, vel legati, vel venditionis
sustinebat, ut quod conclave de
dann. infest. & not. Bartol. in l. circa
fin. de servit. lega. & habetur per Dd. in
d. l. quod conclave, & ex hoc concludi
potest ad multas q. nunquid sit licitum
facere ponticellum, vel casellum ne-
cessarium, vel tubam sive cupram camini
in dicto muro, quatenus se excedit
rigor stillicidii, vel facere fenestram,
vel foveam, vel ferratum in area mea, F.
Qui si solum, quod est sub stillicidio,
estet domini stillicidii, tunc potest
fieri tangram in suo, l. aliis, c.
de servit. alias non. De his tamen phe-
nomena dicam in specie ista super domo
per me figurata.

Decima, & ultima * questio est, 11
si dominus tua debet domui meae duas
servitutes: unam ne alius tolleretur,
aliam, ut stillicidii aedificiorum meo-
rum recipere deberet: & tibi concessio
ruris esse invito me alius tollere
aedificia tua, & sic remiseram tibi ser-
vitutem alius non tollendi: an per
hoc

hoc videat tibi concessisse, ut possis tol-
lere quantumcumque vis: ita quod etiam reme-
tias recipere stillicidii meae?
Et dices, quod non quia illa concessio
seu immisso intelligitur, dummodo
recipias illam servitutem stillicidio-
rum meorum, ut est casus in leg. si domus de ser. urb. pred. est ratio, quia illæ
servitutes sunt diversæ & separatae:
unde renunciando uni, atque renun-
ciatis non videatur: & ideo si servitutis
retenere habeo adhuc ius prohiben-
ti, & ad hoc semper allegatur d. l. si
domus, quod intellige, quod una remi-
ssa, altera necessario non intelligitur
esse remissa, quia est penitus diversa, ut
est in casu proposito, secus si una remi-
ssa, necessario intelligenter remi-
ssa sit. Exemplum in calu e converso,
si est remissa servitus stillicidii non re-
cipienda: nam licet hoc calu videatur
esse remissa servitus altius non tollen-
di, ut not. gloss. in d. l. si domus. quam
Dd. sequuntur & pro hoc l. si mihi co-
dem tempore de ser. rust. pred. & est
text. in leg. sed interdum de aqua plus
ar. & facit leg. 2. de jurisdict. omn. jud.
cum simil. & dic. leg. si dominus allega-
tur, quod quando sunt iura diversa,
& invicem non dependentia, licet
tollatur unum, tamen alterum non
tolitur, pro hoc dic. leg. rem. interdum,
sed si dependentia ad invicem, secus, ut
vult gloss. in dic. leg. dominus que est not.
& pro hoc leg. nec in §. 1. de acq. hered.
ubi repudiat hereditatem ab intestato,
ex testamento repudiata videatur, si-
ne qua repudiatione prima state non
posset, ut ibi. & l. illud cod. titul.
Item allegatur ad alias q. quas ibi per
Bal. & Ang. & Dd. Sed contra præ-
dicta videatur esse text. in l. si stillicidii
quemad. ser. amis. ubi dicitur, quod
si stillicidii ius habeam in aream tuam;
& permissem tibi ius in ea aedificandi.

ADDITIO.

a Domum. Domus sumitur multis
modis. Vide Cornetum conf. 198. in 3.
vol. & in 4. vol. conf. 41.

b Paries seu murus. Murus seu pa-
ries inter binas ades an & quando
pro divisio & indiviso communis in-
ter vicinos dicatur, vide Corn. conf. 184.
incipit, licet. in 1. vol.

c Habet serv. Adde Corne. conf. 74.
per totum & conf. 191. & conf. 193.
in 3. volum.

d Vicinus. Adde Corn. conf. 127.
in 1. vol. & Alex. 3. vol. conf. 37. in
pen. col. §. locus autem & in 3. vol. Qui
dicantur vicini, & quomodo accipi-
rant. conf. 22. in 2. col. & in 2. vol.
conf. 179. per totum.

e Vendendo. Si quis vendit rem cum
servitute, utrum & quando & intel-
ligatur de servitute praesenti, & quando
de futura. Alex. conf. 28. in 3.
colum. in princip. in 1. vol. & conf. 120.
in 2. col.

f Foveam. Fovea quæ dicatur, adde
Corn. in 4. vol. conf. 28.

C A P U T   X X I X .

De Servitibus stillicidii non avertendi

1. Stillicidii avertendi servitus quomo modis intelligatur.
2. Stillicidium si in aliqua parte fratum esset puta ejus canale: per quod aqua ducitur, vel regula rupte essent, quis reficeret teneatur, & cuius expensis.

Postquam de servitute affirmativa stillicidii avertendi diximus: consequens est ut de alia servitute negativa stillicidii non avertendi, aliqua breviter videamus.

1. Et in * primis sciendum est, quod ista servitus non avertendi intelligitur quod ille qui habet stillicidium suum super donum meum, non possit avertendi ipsum ad domum suam, ita, quod non cadat in meum, & sic est servitus passiva ex parte stillicidium habentis: si de necessitate divertere ipsum non potest in domum suam, & dicunt esse servitus activa ex parte ejus, in cuius dominum cadit. Sed contra hoc opponitur, quia immo videtur quod sita non sit servitus passiva ex parte habentis stillicidium, nec activa ex parte alterius, immo totum & contra. Nam quod totum stillicidium tuum cadat in domum meam regulariter est tibi utile, & mihi damno: ut dixi in praecedenti servitute. Et ego in cuius domo stillicidium cadit, servitutem pati dico. Idem non videtur posse dici, quod sit servitus mihi debita, ex quo non intertest mea, immo est mihi damnosum, ut dixi in l. quiesces in principi, de servit.

Sed responde, quod hoc debet intelligi, quando esset mihi utile, quod aqua stillicidii tui cadat in domo vel curia mea, puta propter cisternam meam quae repleti debet ex aqua tui tecum, & hoc modo intelligi illam servitutem, glo. in l. i. in vir. & officiendi, in fin. de serv. ub. præd. quam Dd. ibi sequuntur. Item posset ponи exemplum, si haberem hortum magnum cum domo coniunctum vel prata, si tientia, & intertest mea quod aqua stillicidii vicini cadat in dominum meum causa eam decendit ad hortum vel pratum irrigandum & idem dicas, & facit ad hoc quod dixi supra de servitio aliis tollendi, post prime. Et ex his not. quod ut quis sit obligatus tenere stillicidium suum, ut cadat in dominum meum, quia mihi expediat propter aquam cisternae meae, vel propter hortum, vel prata mea irriganda, dicitur esse servitus stillicidii non avertendi, si etiam supra in prin. declarari.

Circa * istam servitutem dubitari posset, si stillicidium est fructum in aliqua parte, puta ejus canale, quod aqua ducitur vel regula rupra quis tenet reficeret, & cuius expensis? Dic quod illi cuius est stillicidium debet, prout probatur in l. & si forte, q. etiam si servit. vend. O in l. eum debere columnam de serv. urban. præd. Sed nunquid stillicidii dominus poterit cogi per eum in cuius domino casitat, ad ipsum reficiendum? Dicas quod sic, ad eum modum, quo erat tempore servitutis imposita, per text. in d. §. etiam ubi est casus nota. Item nunquid si totum stillicidium corruit, an possit ille, qui est dominus stillicidii cogi ad reponendum, seu iterum faciendum dictum stillicidium, ad eum modum, quo erat tempore servitutis imposita, ita quod aqua ex eo possit in

in dominum meam casitare, sicut prius a expensis suis a: dicas quod sic, text. est not. in l. eum debere columnam in fin. de serv. urb. præd. Haec de servitute filiæ stillicidii non avertendi dixisse sufficiat.

A D D I T I O.

1. *Expensis suis.* Adde Corneum cons. 137, quod incip. primum, & cons. 243, incip. Videlur in 2. volum. & quod justa causa excusat ab expensis. Alex. in 2. vol. cons. 37. in ult. cons.

C A P U T   X X X .

De servitute tigni immittendi.

1. *Tigni appellatione quid veniat.*
2. *Tignum in vicini fundo immittere, an licetum sit.*
3. *Tignum si per aliquem in fundo meo: & sic alieno transmittatur, an illud propriæ autoritate tollere, vel incidere possit.*

4. *Tigna in quis in muro, vel pariete communis immittere possit.*

5. *Murum, seu parietem proprium, si quis juxta aedes, vel dominum sui vicini habuit, & passus fuit, quod vicinus posuerit in eo muro aliqua tigna tacite, & nibil dicendo, vel dicendo: Concordo, quo hac tigna in muro meo immittere possit, an ille vicinus poterit, me domino initio alia nova tigna immittere.*

6. *Tigna supponere, vel surrogare, an aliquis possit.*

7. *Vicini, an possit immittere tigna in alterius vicini muro tangendo ipsum murum, vel an possit impos-*

nere non tangendo murum alienum, sed protendendo supra locum alienum, vel communem, vel publicum.

8. *Tigna immissa in muro meo proprio, vel communis, vel etiam in publico vel etiam pretensionis in meo, vel communis, vel publico, an licetum sit autoritate propria evellere, vel destruere.*

9. *Edificatum quicquid est in meo, & per me posse, solo modo cedit.*
10. *Murus vel sepes si sit per extraneum in fundo domini, in quo servitutem non habeam, & propter hoc ego illa servitute uti impediatur an possum illum murum rumpere, & deponere, vel seponere propriæ autoritate destruere.*

11. *Persona ecclesiastica, vel etiam secularis si pro beneficiis aciliis Ecclesie collatorum recognitione certum annum consum, vel hospitium sibi reservavit, & ipse veriente non recipiat, an dominum propriæ autoritate ingredi licet, & intrandi easfa, ofta vel fences fratrum domum rumpere.*

12. *Civitatum qua superiorum non recognoscunt, ut ejus civitas Venetiarum, & Florentia, si una bona alterius occupari, illa per vim recuperare potest.*

13. *Edificet si quispiam, vel dimittat vel protendat tignam in alienum vel publicum qua actione conveniri poterit.*

Quinque est servitus tigni immittendi in parietem vicini.

Pro * cujus declaratione primò sciendum est, quod appellatione tigni in l. 1. tab. onus materie genus significabatur, ex qua adficiā fuit, ut est text. in l. tigni de utr. sign. & l. adeo